

KÖZMŰVELŐDÉS

Felelős szerkesztő: Wagner Sándor.

A lap szellemi részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénztári-, az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivatalnak (Papp György) küldendők.

Megjelenik minden vasárnap.

Az előfizetés díjai:
 Egész évre — — — — — 8 Kor.
 Félévre — — — — — 4
 Negyedévre — — — — — 2
 — Hirdetések díjszabás szerint. —

Eleven élet.

Annak a lelkes „plebános“-nak, aki a „Magunkról-magunknak“ című cikket írta, igaz van. Tennünk kell róla, hogy a politika, társadalom, tudomány és irodalom terén is elevenebb élet lüktessen nálunk. Bennünk van a hiba, ha a Királyhágón túl pezsgő és dolgozó katolikus élet hullámverése hozzánk el nem juthatnak s amíg ott a legvegyesebb vallású községekben a kath. népkörök, keresztény hitelszövetkezetek, s egyéb az anyagiakat és erkölcsöket eredménnyel szolgáló egyesületek virágoznak, addig nálunk — egykét tiszteletreméltó hely kivételével — a tisztán katolikus hitközségek egész tömegei állnak a praktikus katolikus élet elevenése s jöteköny intézményei nélkül.

Ne tessék engem félreérteni. Civil ember vagyok, s ha irok, irok azért, hogy a világi katolikusokat is figyelmessé tegyem, mennyire sok kötelesség hármlik rájuk, hogy a papsággal karöltve dolgozván megteremtői legyenek a minden téren nyílt homlokú, bátor lélekkel megindítandó és lelkesen munkáló eleven katolikus élet-

nek. Mert én nem tudom megérteni, mi lehet az oka annak, hogy ott, ahol szinte minden nagyobb városban és községben a katolikus papok és katolikus tanárok és tanítók egész tábora él és dolgozik együtt már évek hosszú sora óta, hogy ott mindenütt, kivétel nélkül, mindaddig az eleven katolikus egyesületi élet ki nem fejlődött és nem virágozik?! Ugyan miről beszélgethettünk és tárgyalhattunk mind-ezideig papok és világiak bucsúi ebédeken, társas összejöveteleinken, hogy Erdély nagy részében egyetlen katolikus eszmét sem tudunk népünk, ifjúságunk, s a magunk számára kicsiráztatni? Miképen ültünk, jártunk, beszélünk és dolgoztunk eleddig egymással és egymás mellett, hogy egyik a mást az eleven katolikus élet valamely irányában tette nem buzdítottuk?

Hát nem lehetne ezeken a savanyú állapotokon valahogyan javítani? Hogyne! Csak lélek, igazi keresztény katolikus lélek és egy jó adag egymást megértés kell hozzá. Mit gondolnak a falusi plebános urak, ha ők a maguk községében valamilyen kath. egyesületet alakítanak, nem kapnának-e időközönként értékes se-

gütséget felolvasásra, szabadelöadásra, szavalásra a környék tanítóiból vagy a közeli és távoli városok tanáraiból? De bizony igen! Hát akkor a városok eleven kath. élete hogyne lendülhetne föl? Vagy talán még mindig attól a már megavasodott szemponttól félünk, hogy „megbolygatjuk a felekezeti békét“!? Nézzünk csak a Királyhágón túlra, ott a katolikus társadalmi élet épen a legvegyesebb vallású vidékeken a leglelkesebb.

Induljunk hát meg már egyszer vállvetett erővel! Gyülesezzünk, értekezzünk öszintén, nem irigykedve, nem féltékenykedve egymásra, nem lenézve egymást és — ami fő — nem személyeskedve egymással s aztán tegyünk valamelyes irányban valamit. Igaz, a székely nép szegény, de hát hiszen másutt sem mindenütt gazdag néppel indultak el az eleven kath. élet útjára. És én nem hiszem, hogy a székely hitéleti buzgalomnak és áldozatra készségeknak a csiksomlyói bucsújárassal végeszakadna?! Csak tudni kell a módját: mit, mikor és hogyan?

Gyulafehérvár, Kolozsvár, Marosvásárhely, Nagyernye jó példával járnak elől

T Á R C S A.

Toldy Ferenc.

1805. aug. 10. — 1875. dec. 10.

Ennek a hónapnak tizedikén volt a „magyar irodalomtörténetírás atyja“ születésének századik évfordulója.

Toldy F. valóságban a semmiből teremtette meg nálunk ezt a tudományt, amely a nemzet agyával, lelkével, szivedobbanásával a legkövetlenebb kapcsolatban áll.

Az irodalomtörténet a legnemzetibb tudomány.

Nem esoda tehát, ha kultiválásának szükségességét nemcsak a régmúltban, hanem a XIX. század első felének nagy szellemi és politikai forrongása közepette is nem annyira a tudomány iránt való speciális vonzódás, mint inkább az erős fajszereket vetette fel.

Igy látjuk ezt a multban Czvittinger Dávidnál, aki *Specimen Hungariae Literatae* című, 1711-ben megjelent első kísérletéből a hazafias indítékből szedte össze rendkívüli fáradsággal, hogy a külföld előtt a magyar nemzetnek szellemi tevékenységét felmutassa s így a lenéző balvéleményeket eloszlassa. Ez a

külföldön tanuló lutheránus teológus elborulva olvasta Reinmann Jakab Frigyesnek *Historia Literaria* című művében ezt a megszégyenítő nyilatkozatot: „Vajjon ki adhatna hírt — de Scriptis et Scriptoribus Hungaricis? Nem is hiszi, hogy erről a tárgyról akármilyen hírt, sőt azt sem, hogy valami figyelemre méltót írhatott volna; mert a magyaroknak már mindig olyan volt a természetük, hogy egy jó paripára, vagy egy puszta kadrda többet adtak, mint egy érdekes könyvre.“

Igy gondolkozott rólunk nem csak ez az egy német, hanem minden valószínűség szerint az egész külföld.

Erre vall Rotarides Mihály nyilatkozata, aki 1745-ben Altonában nyomtatott *Prolegomena*-jának megjelenését egyenesen azzal okolja meg, hogy „nem türheti a külföldnek hol tudatlanságból, hol rosszakaratból származó helytelen ítéleteit felőlünk.“

Czvittinger után Bod Péter az egyszerű magyarigeni kálmán pap *Magyar Athénásában* (1766.) 528 magyar írónak ismerteti életét és munkáit szintén „a magyar nemzetnek tisztességét és ékesítésére.“

Majd Horányi Elekét, a tudós piaristát ugyancsak ez a hazafias célzat vezette, midőn a magyar irodalom megújodása korában

Memoria Hungarorum című művében (1775—77.) már ezerkétszáz régebbi magyar író sorol fel, hogy példájokkal az utókort hathatósabban munkára serkentse. És vajjon a Szent-István-Társulatot nem ugyanez a hazafias lélek serkenti-e arra, hogy a legszomorúbb, a legválságosabb időben, az abszolutizmus gyászos korában adja ki Ferenczy—Dánielnek *Magyar Írók* című gyűjteményét, mely 1509 magyar író sorol fel.

És a legelső magyar nyelvű és már rendszeresebb irodalomtörténeti kézikönyvnek szerzője Pápay Sámuel *A magyar irodalom esmérte* c. művét azért írja meg, mert a nemzeti irodalommal való megismerkedést „megkivánja a nemzetnek önnön maga fentartása.“

Ime a hazafias úttörők, kiknek munkái, még csak primitív eszközökkel készült kísérletek, de mindannyinak tollát egyazon érzület: a hazafiszeretet vezette.

A Czvittinger első kísérletétől másfél száz esztendőnél több telt el, amíg az első, tudományos módszerrel készült irodalomtörténeti munkánk megjelent. E mű Toldy Ferenc nevéhez fűződik.

Észközei már mások, mint elődeinek, de a munkára ugyanazon érzés ösztökéli őt is.

Horváth Mihályhoz intézett levelében mű-

sok tekintetben. Kövessük őket s fogjuk meg az ekeszarvát s aztán szántsuk, mélyítsük a lelkes, eleven hitéletnek termőföldjét pap és világi együtt, közös buzgalommal. Népünk szegény, Amerikába vándorol, alkoholista, nem praktikus gazdaságok méltóvá; városaink iparos ifjúsága, tanoncai elhagyatva; amazok semmi, ezek csak a sablonos iskolai hitoktatásban részesülnek; pedig az Isten és haza nélkül való szociáldemokratizmus zsidó „apostolai” már a tanoncok közé is befurakodnak s hintik közöttük veszedelmes tanaiknak, eszméiknek lélekölő mérget. Leány-cselédeinkre eddig még senki sem gondolt. Mennyi sok fertőződik s romlik meg a városok büzhödött légkörében s cseléd-otthonaink még síncsenek!

Hát nincsen-e tenni valónk? Papok és világiak, férfiak és nők kell, hogy az Úr szőlőjének munkásai legyenek, különben jön az ellen s örökös birtokává teszi mindazt, amit az Úr a mi gondjainkra bízott.

És, hogy az irodalmat is említsem: nem állhatna-e az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat is az eleven élet mesgyéjébe? Nem tarthatna-e ő is, az Országos Pázmány-Egyesület mintájára vándorgyűléseket, vándorfelolvasó estéket egyszer itt, másszor ott Erdély nagyobb empóriumaiiban? Mennyi praktikus eszmét tudna így népszerűsíteni, maga s a jó ügy iránt mennyi érdeklődést felkelteni s mennyi új tagot világi katolikusaink sorából magának toborozni!

Eszmélődjünk tehát uraim és dolgozzunk! Mert ha mi nem dolgozunk, dolgozik más a katolicizmus kárára és veszedelmére. És vakok vagyunk, ha nem lát-

juk, hogy máris dolgoznak s alólunk lassan kieszik a talaj!

Ne engedjük ezt Urain! Teremtsünk minden térer eleven katolikus életet!

(X.)

A hét politikája.

— aug. 12.

Ha az elmúlt hétnek politikai eredményét akarjuk kifejezni, röviden tehetjük: s e m i. A rüt játék még mindig folyik, a kiehezetés taktikája tovább tart. És úgy látszik, hogy ez a hónap nem is fog semmi jelentősebb eredményt hozni. A döntés így vagy amúgy szeptemberre várható. Hát még addig talán eltart a nemzet türelme. Igaz, hogy eddig aztán a türelem hurja már annyira ki lesz feszítve, hogy felni lehet az elpatlantól.

Külömben a hét legjelentősebb mozzanata a hadügyi kormányzat egy rendelete. Katonára volna szükség, de mert a törvényhatóságok a behívók kézbesítését megtagadták, s a postán való kézbesítés kísérlete sem vált be, hát egyszerűen a törvény megkerülésével rendelettel akarnak segíteni a dolgon. A hadügyminiszter és az ügyvezető honvédelmi miniszter rendeletet tett köze, melynek értelmében az önként jelentkező újoncok a polgári hatóságok teljes megkerülésével is besorozhatók.

Ez ugyan világos megsértése a törvénynek, mely az országgyűlésnek feltétlen hozzájárulását kívánja az újoncozáshoz, de hát az ügyvezetők ügyet sem vetnek erre a kis törvénytörésre. A ki tehát katoná mondárba akar bujni, az egyszerűen jelentkezik a becirknél, hol nem kérnek tőle semmi hatósági írást, semmi igazolást, hanem jegyzőkönyvet vesznek fel vele, aztán parolát esapnak s ezzel fel van véve a császár katonái közé. Annyi bizonyos, hogy az eljárás nagyon egyszerű. A törvényes formák megsértése nem okoz főfájást, mert hát Tisza jelszava szerint a forma sífii, a lényeg a fő. Majd elvállik hány katonát fognak így. Sokra

aligha számítanak maguk az ügyvezetők is. Legalább erre vall az a még frissebb rendelet, mely szerint a kiszolgált katonákat nem fogják szabadsgólni. Ez is törvénytelen rendelkezés ugyan, de a többi között elfer ez is. Majd lesz több is.

Mióta Kristóffy belügyminiszter a nemzeti közti szociálistákkal parolázott, azóta ezekkel nem lehet bérni. Gyüleseznek, plakátoznak, felhívásokat gyártanak, melynek mind az a célzata, hogy az általános titkos szövazás homlokterébe állításával, elvonják a nemzet figyelmét a katonai követelésektől, sőt a koalícióra egyenesen ráparancsolnak, hogy dobja sutba eddigi kívánságait s vállaljon kormányt s azonnal iktassa törvénybe az általános szövazást. Mire nem jök azok a nemzetközöik!

A koalíció azonban aligha fog hallgatni Kristóffy szövetséges pajtasaira.

A vezérőlbizottság a hét végén ülést tartott s elfogadta a küludított albizottság előterjesztését a törvényhatóságok ellentállásának egységes szervezése tekintetében. A vezérőlbizottság tanácskozásait folytatni fogja s határozatai bizonyára nagyfontosságúak lesznek a helyzet kialakulására!

A nemzet bizva-bizik a vezérőlbizottság intézkedéseiben, hiába való tehát minden fondort, mely Tiszák részéről nap-nap után megismétlődik a koalíció megbontására.

Az ezidei katolikus nagygyűlés.

Budapest, aug. 7.

Felhívás.

A Budapesten, október hó 8—11-én tartandó katolikus nagygyűlés, tekintettel arra, hogy a lelkesítés munkáján túl vagyunk s a gyakorlati működés ideje elérkezett, új munkarendet kíván. Eddig a súlypont a nyilvános diszüléseken fektült s a szakértezetek a legkorlátoltabb körben, épp azért elégtelen érdeklődés mellett folytak le. Anélkül, hogy a diszülések fényt és az azokban megnyilatkozó katolikus

ködésének célját így határozta meg: „Életünk feladata a magyar nyelv s a magyar irodalom művelése és terjesztése volt s mindkettőt nem mint végeélt tekintettük, hanem mint eszközt a nemzetiség s ez által a nemzet — s ha lehet — a magyar állam fenntartására.” Működésének végeélja tehát nem a tudomány, hanem a magyar haza, a magyar faj fenntartása. És éppen azért elért eredményeit is ebből a szempontból kell megítélnünk. Mint szorosan vett tudósnak nem egy fogyatékosságot állapíthatjuk meg, de ezek eleuységnek azon elévülhetetlen hatása mellett, melyet az új Magyarország nemzedékének lelkiéletére tett.

Nemzetének soha el nem muló halálját biztosította emlékének. Nem volt perzselő lángész, nem volt új csapásokon járó, új tudományos rendszert feltaláló tudós, de a határtalan szorgalomnak, a lelkes bűvárlatnak páratlan mintaképe marad művelődéstörténetünkben mindenha.

Összes tevékenységével igyekezett megvalósítani nevezetes és jellemző jellegét: „Minden egyéb felsőbbég ingatag, csak a szellemi biztos és maradó: ebben nemzetünk jövője és semmi egyébben.” Külömben is annak a kornak volt a gyermeke, amelyben a nemzeti érzés a legnagyobb erővel tört fel politikában, társadalomban, irodalomban egyaránt.

Egyelőre, a század elején, csak mint valami borongó sejtélem, mint valami névtelen vágy jelenik meg az írók műveiben a „régí diességnek”-nek feltámasztása, az Árpádok Nagy

Lajosok, a Hunyadiak nemzeti államának újból való kiépítése, de lassanként a borongó sejtélem öntudattá válik, a névtelen vágy nevet kap: politikusok és írók együttesen fognak az új Magyarország alapozásához. Csodálatos rajongás szállja meg a lelkeket, kikutatni mindent, ami a magyarnak multjára vonatkozik, elosztalni minden homályosságot, amely meg eredetét borítja. A mesés világnak ragyogó szálait egy meg ragyogóbb valósággá szöni: ime a lelkesedők kitűzött célja.

Egy szegény tógátus diák, Kőrösi Csoma Sándor Ázsia sivatagaiba hatol, hogy felkutatssa nemzete bölcsőjét, Regulj Antal Európa északi, zord vidékeit barangolja össze, hogy megkeresse a kapcsolatot a magyar nemzet és a finn-ugor népek között. Mindkét férfúnak lelke a prehisztórikus korszak kódébe akart fényt lopni. Addig egy harmadik ifjú, Toldy Ferenc, azt a célt tűzi ki maga elé, amit egy Czvitlinger, egy Rotarides, hogy megeafolja a német szomszédnak a Pannónia földjén letelepedett magyarság szellemi elmaradottságáról terjesztett rosszakaratú ráfogásait.

Vállalkozott pedig erre az az ifjú, aki maga is német családi nevet (*Schedel*) viselt s aki gyermekkorában német szót hallott atyjától, aki postatiszt volt, anyjától szintén s maga sem tudott egy kukkot sem magyarul. Hogy lett belőle mégis nemcsak magyarul író, hanem magyarul is író tudós? Hát a Jókai új földesurából, az osztrák Ankerschmidt lovagból, hogy lett jó ma-

gyar? Keressük okát a magyar föld, a magyar levegő csodás hatásában, de még inkább a magyar nyelv bűbájos varázsában.

A nyelv tudásával egyszerre ébred a nemzeti érzés is. Külömben mint legilletékesebb magyarzó, maga Toldy beszél el — a *Budapesti Szemle* 38-ik számában — életének azt a fordulópontját, amely jövőjére elhatározó befolyással volt. Jellemző és tanulságos ez az elbeszélés, érdemes meghallgatni.

„1813-ban, valamely októberi nap estéjén vacsora után az anyám magához intvén a pamlagra, egy engem nem csekély mértékben megdöbentő kinyilatkoztatást tett.

— Kedves fiam — úgymond — atyád elhatározta, hogy a hónap végén az „első deákba” Czeglédre visz, hogy ott megtanulj magyarul.

— Igen magam viszlek el — tette hozzá atyám, ki a szobában pipálva fel és alá járt.

— Micsoda? — kialték föl — én elmenjek töletek, idegen emberek közé és sohase lássalak többé? S itt a sírás elfojtotta beszédemet.

— Igenis elmegysz — folytatá atyám — de jó emberek közé s nem örökre, hanem csak egy esztendőre, sőt tíz hónapra: akkor hazahozlak megint s akkor derék magyar fiú lesz belőled.

— Óh ne papa — vágtam beszédébe — én nem akarok magyar fiú lenni. Aztán hisz az lehetek itt is, a többi pajtasaim is itt maradnak s azért fognak tudni magyarul. Aztán én eddig

közszellem és érzés erejét gyöngytenénk, a szaküléseknek oly tartalmat kell adnunk, aminővel például a német katolikusok hasonló ülései bírnak s aminő képesíti a nagygyűlést arra, hogy ne csak közökhajokat fejtszen ki, hanem eleven közakaratot is teremtsen.

Az eddigi megállapodások szerint, melyek lényegben változnialfog fognak, a nyilvános diszülések ideje kedden este 5, szerdán délelőtt 10 és este 5 órára esik. A szabadon maradó időt mindenki által legkönnyebben megközelíthető mellékhelyiségekben a szakülések töltik ki. (Ha például a fővárosi Vigadó lenne nagygyűlésünk helye, úgy osztjuk be a helyiségeket, hogy a hallgatóság egész nap megszakítás nélkül ott tartózkodhassék. Nincs kizárva, hogy még tágasabb helyiségről gondoskodhatunk.)

A szaküléseken hivatalos szakelőadók szerepelni nem fognak. Ezen ülések valóban az érdekeltég ülései lesznek, hol minden fontos katolikus kérdés, mely a közérdek mértékét megíti, tárgyalás alá kerülhet.

A Szövetség alapszabályai szerint minden rendes, pártoló és pártfogó tagnak, vagy szabályszerűen megbízott képviselőjének joga van szeptember 15-ig előterjesztést intézni a Szövetséghez, melyben nemesak a megvitatni kívánt tárgyat, de az előadót is megjelölheti, mivel javaslatát megindokoltatni óhajtja.

A beérkezhető tárgyak sokasága és sokfélesége hozza magával, hogy a Szövetség Tanácsa tárgyalásra csak annyit tűz ki, amennyit az idő megenged s azokat, amelyeket sürgősebbeknek itél, a többi az ülésnek egyszerűsen bejelenti és tárgyalását más alkalomra halasztja.

Teljes tisztelettel hívjuk fel tehát az ügyelkes barátait és az egyesületek, érdekelt testületek vezetőit, hogy indítványaik megtételével ne késsenek.

Egyöntetűség kedvéért megemlítjük az indítványok legrövidebb formáját is. Legegyszerűbb, ha az egyesület vagy testület tanácskozást tart, azon megállapítja ajánlatának tartalmát, azt néhány sorból álló „határozati javaslat”-ba foglalja s feljegyzi rá, kit biz meg a javaslat

megindokolásával és aláírva a szövetségnek szeptember 15-ig megküldi. A magánosok beadott határozati javaslatukat maguk indokolhatják meg vagy kívánságukra a szövetség kér fel előadót. A dolog természete hozza magával, hogy az ily indoklás a lehető legtömörebb, legtárgyalagosabb lehet s az elnök által engedett időnél tovább nem tarthat. A szaktanácskozományok annyiban zártak, amennyiben azon csak is külön jeggyel bíró nagygyűlési tagok vehetnek részt s csak azok szólhatnak fel. kik a gyűlés jegyzőjénél feliratkoznak, az elnök által arra felhivatnak.

A tárgyalás alá kerülő határozati javaslatok a nagygyűlés előtt nyomtatásban is megjelennek, hogy a hozzászólás lehetővé váljék.

Az Országos Szövetség.

H I R E K.

— **Püspök urunk ömeltősága** a múlt héten két napot töltött Zsigmondházán (Trencsén m.), honnan Vezér László papelevelő-intézeti prefektus kíséretében a bencésekhez ment öt napi szentgyakorlatra.

— **Egy herceg primiciája.** Megható és lélekemelő ünnepségnek volt színhelye július hó 29-én Mayerling, e minden magyar emberre annyira szomorú emlékeztető hely. Itt e napon mutatta be első sz. miséjét az Urnak Hohenlohe Károly-Egon herceg, az erdélyi egyházmegyének Innsbruckban végzett növendéke, kinek anyai nagyanyja, Esterházy Móríc gróf özvegye, már hosszú évek óta a lemondás e fenséges helyének lakója. Az unokát a nagyanya iránt való kegyelet indította arra, hogy ott mutassa be áldozatának szengejét, ahol ő naponként meghozza a világról való teljes lemondásnak tövises áldozatát. Édes atya, Hohenlohe Clodvig herceg, az édes anyaként szerett nevelő anyja sz. Majláth Sarolta grófnő, a primi-

ciás testvére Miklós herceg, számos főúri rokonság, a messzevidékről odasereglett papság, köztük Mikes János gróf gyergyóalfalvi plebánus és a hívek nagy serege vette körül az anyagi buzgóságú herceget, midőn az Úr oltára elé lépett és szájak jó kívánsága kísérette, midőn onnét távozott, hogy gyengéd szívének egy másik megható tanujeléről tegyen bizonyosságot. Második ünnepélyes miséjét ugyanis a sopronmegyei Ságbon tartotta, amely a hercegi család birtoka, és a hol a családi sírboltban a primiciánsnak fiatalon elhunyt édes anyja várja a boldog föltámadást. Egész Ságbon talpon volt e napon; a határon bandérium várta a fiatal herceget, a faluban pedig az ünnepi ruhába öltözött egész lakosság. Mindenki sirt, midőn az újmisést ifjú herceg átölelte édes anyja koporsóját és könnyezve magára vette a fekete miseruhát, hogy a felejthetetlen jó édes anyáért bemutassa az engesztelés nagy áldozatát. Midőn áldás-osztás után a gyászkaplnából távozott, a hercegi családdhoz annyira ragaszkodó sághiak, alig akarták elereszteni az ő felejthetetlen hercegeket és nemesak áldástosító kezeit csókolták, hanem boldog volt, a ki csak ruháját tudta megérinteni.

Csak miután a fiú kegyelet adóját is leróttá, tért haza a hercegi család jelenlegi tartózkodási helyére, a Vág völgyében fekvő gyönyörű zsigmondházi kastélyba. Ez a bevonulás betetőzése volt az előbbieknél. Az egyebiránt szegény községnek apraja-nagyja ünnepi ruhában és örömtől repeső szívvél várta az érkező újmisést a folyó kies partján, hol a község nevében, annak derék tanítója szép magyar beszéddel, a kereszt mellett felállított diadal-kapunál az esperes-plebánus a papság nevében klasszikus latin beszéddel fogadta az érkező herceget. Megkapó látvány volt, midőn a primiciás a kereszt elővitelével mellett az iskolás gyerekek és a sok nép kíséretében a fehérruhába öltözött lánykák sora között a kastély elé érkezett. Itt édes atya, nevelő anyja, Miklós herceg és a sok rokon várta. Az örömdetes találkozás után az uradalmi intéző kedves leánya rövid, de megalapozó beszéd kíséretében gyönyörű

is jól olvasok, több dolgot magyarul tanultam s jól feleltem. Oh ne...

— Az nem ér semmit, tanulsz és nem érted és beszélni mégsem tudsz — replikázott atyám szokott határozottságával. Anyám megcsókolta.

— Esztendő — úgymond — nem a világ. Aztán mit mondtál?

Nem akarsz magyar fiú lenni? Hát nem magyarnak születél-e? Aki Magyarországon születik, az magyar s azért magyarul tudnia kell.

— De mama sem tud s nem is szorul rá, aztán papa sem tud, azért mégis magyar.

— Elégé sajnáljuk, folytatá anyám, mert látod, én ugyan Bécsben születtem, de tíz éves koromban jöttem Magyarországra s így ugyan magyar vagyok, de atyám háznál sem Pozsonyban, sem Budán magyar szót nem hallottam, a papa pedig — tudod — Lőcsén, Kassán, Pesten járt iskolába; József császár alatt pedig nem tanult magyarul; aztán mikor hivatalnok lett, itt németül megy minden; a magyar urak is közönségesen németül beszélnek, tehát nem volt módja benne. De azért a papa is sajnálja.

— Más világ lesz ezentúl, szólta közbe atyám, az ország akarni kezdi, hogy mindenki tudjon. Te azt nem érted, majd egykor érteni fogod. Beesületed sem lesz, ha nem tudsz. Aztán nem lesz te kereskedő vagy mesterember, aki ellehet a magyar nyelv nélkül; te hivatalnok lesz.

— Papa is hivatalnok, felelém és...

Anyám kebléhez vonta fejemet.

— Ne sirj s ne okoskodjál, egykor meg fogod atyádnak köszönni. S mit mondtál? Nem akarsz magyar fiú lenni?

Tudod-e, hogy milyen nemes nemzet a magyar? Aztán én is nemes magyar asszony vagyok és szegény volna reám nézve, ha fiam ily német fiú maradna. De hát feküdj le, látod, hogy amit atyád akar, annak meg kell lenni. Jó éjszakát.

— Hát hiszen én nem is mondtam, hogy német fiú akarok maradni, magyar iskolatársaim is mindig svábnak csúfolnak.

— No jó éjszakát! — és hálószobámba küldött.

Ime a németül beszélő, de jó magyar érzésű szülők így döntöttek el gyermekük jövőendő sorsát.

Toldy szüleinek ezen elhatározását így okolja meg: „... atyámak hasznosság tekintete vezette elhatározásában, anyámmal pedig, kibén egyetlen és még oly gyöngye korú gyermekének első és hosszabb időre eltávóztása bizonyos fájdalmas küzdést szült, emelkedett, mondhatni költői lelkülete adott erőt férje szándékába nemesak bele nyugodni, hanem azt támogatni is.”

A kis sváb tehát egy évre Ceglédre került s majd Pesten, Kassán elvégezvén a középiskolát, a pesti egyetemen a bölcsészeti tanfolyamot, majd az orvosi fakultást — a magyar irodalomtörténet megalapítója lett.

Korán, még egyetemi hallgató korában meg-

ismerkedik nevesebb irokkal: Virág Benedekkel, Bajzával, a tüzés Horváth Istvánnal, Kisfaludy Károllyal, Kazinczyval, akik mindannyian lelkesedéssel töltik el a magyar irodalom iránt s buzditásaikkal figyelmét az írói pályára terelik. Tesz is szépirodalmi kísérleteket, de egyénisége, tehetsége csakhamar megkapja igazi útját.

Már 1828-ban kiadta *Handbuch der ungarischen Poesie* c. munkáját, melynek célja mindenki előtt világos lehet. Majd hosszabb külföldi útjából hazatérvén, mint a megalakult tudományos Akadémia rendes tagja, levéltárnoka, majd titkára, számtalan tudományos folyóiratot szerkeszt, nyelvemlékeket, történeti kútfőket, régibb írók műveit adja ki életrajz kíséretében, mely munkásságával mintegy előkészület tesz élete nagy feladatahoz: a magyar irodalom történetének megírásához. Ez az előkészület kora a forradalom leveréséig tart. Majdnem egy emberöltőt fordított tehát csupán az anyagyűjtésre. Ez nem is esoda, hisz láttuk, hogy minő töretlen volt az a talaj, a melynek megművelését vette célul. Régi kodekszeink legnagyobb részt még mind az ismeretlenség homályában voltak, könyvtáraink, levéltáraink rendezetlenek, ami a kutatást végzetlenül megnehezítette, irodalmi monográfiák avagy tanulmányok csak elvétve kerültek napvilágra. Nem volt tehát anyag, a melynek rendezéséhez egy gondos kéz hozzáfoghatott volna. Magának kellett összehordani rándozt. De „külömben is — mondja Gyulai — az irodalomtörténet a század elején egészen új

virágoskört nyújtott át a szalagon ezzel a himnuszal: „Jézus sz. Szive legyen veled.” Ezután a házi kápolnába vonultak, hol az új pap áldását adta az iskolás gyermekekre. — Este az egész kastély és park fényárban úszott. Zene és tüzi-játék gyönyörködtetett a szemléletet. Másnap a hercegi primiciáns ünnepélyes szent misét mondott. Mindenkit áhitatra gerjesztett úgy az új misés gyönyörű bariton hangon előadott éneke, mint az ezen alkalomra összeállított karnak precíz és áhitatos dala. Így nem esoda, ha a teljes meghatottság és öröm érzetével vette minden jelenlevő az újszás áldását. — Végezetre a templomi ünnepet fejelelni ebéd követte. A szokásos felköszöntők sem hiányoztak. Szép szavakban éltette a hercegi primiciáns édes atya dicsősegesen uralkodó X. Pius papát — ki az új papnak saját nagy arekéjét és rajta sajátkezüleg irt apostoli áldását küldötte, — valamint Erdély nagy püspökét, ki a távolból szép szavakban tolmácsolta jó kívánatait. Természetes, hogy az emelkedett hangulathoz lefolyt ebéd alatt még több lelkes pohárköszöntő hangzott el.

— **Parainézis ifjú papok számára.** Most, midőn az újonnan felszentelt ifjú leviták a szeminárium zárt falai közül kilépnek az életbe, hogy az Úr szőlőjében való munkásságukat nyilvánosan is megkezdjék, időszerűnek tartjuk a nemrégiben elhunyt illusztris főpaprak, Biró Bélának egy klasszikus rövidségű, de sokat mondó intelmét közzétenni, melyet ő egy ifjú paprokonához intézett:

Kedves András!

Megkaptam leveledet, melyből értesülök, hogy gelencsei káplánnak neveztek ki.

Gelencének jó levegője van s bizonyára jó kenyere is lesz. Hogy ki ott a plebános, azt nem tudom; de akárki legyen, annak jónak kell lennie rád nézve is, mert nem az egyéről, hanem a plebánosról van szó, s neked pedig mindig a plebánossal lesz dolgod, ki örvendeni fog, ha kápláni teendőidet úgy végzed, hogy neki sok nehézsége e miatt ne legyen s viszont

ő is arra fog törekedni, hogy jól végzett munkád jutalmat meg legyen.

Epen azért felvetésem minden melék tekintet, jelszavad legyen: Magad lelki ügyét megértőletes nélkül naponként rendezni, principalsod iránt föltétlen bizalommal lenni, megbízásait lelkiismeretesen s jó kedvvel teljesíteni, neki kedvében járni, neki készakarva kellemetlenséget soha se okozni, túlságos követelésekkel vele szemben fel nem lépni, paptársaidat szeretni, de a pajtáskodás túlságos apólasától lehetőleg óvakodni, hűveiddel a lelkipásztori viszonyból kifolyó szeretet kötelékének megfelelő komoly érintkezésben lenni, de érzélgő kedveskedés keresését kerülni, mert a hívó a komoly modorú papot szereti, a könnyedén érzélgőt előbb-utóbb megveti.

Légy alázatos és nem felfuvalkodott sem tudományodban, sem aszkétikai erényeidben, mert mindenünk a mink van, a jó Istentől van, aki a mit adott épen úgy elveheti amint adta. Kérjed az Úr Istent mindennap, hogy papi kötelességeidet mindenkor az ő dicsőségére és hűveid lelki üdvére teljesíthesd; s hogy míg káplán vagy, főnököddel szent egységben működhesél, s ha majd az Úr önálló szőlőt jelöl ki számodra, abban is testi és lelki jó erőben munkálkodhassál. Azután még azt is jegyezd meg jól, mit a székely közmondás tart: „bizd el fiam magad s kész a bukásod” és más helyt: „Adjon az Isten eszet, elmét s jó emberrel ügyebajt.”

Végül pedig lelkészi működésedre Istentől áldást kívánok. — Angelus Domini comitetur vobiscum.

Előpataka, 1904. jul. 27.

Biró Béla

s. k. apát-plebános.

— **A szent István ap. királyról nevezett erdélyrészi szent ferenczi rendtartomány Székelyudvarhelyt július 28-án tartotta meg idei nagygyűlését Tamás Alajos római biztos elnöke alatt. Nevezett Atya ezen gyűlés előtt mint a rend általános főnökének megbízottja bejárta az Erdély gyönyörű bércei közé szét-**

szórt székely franciskánus kolostorokat, hogy meggyőződjék arról, vajjon éle-e még szent Ferenc taborának székely hadfiaiban az az ősi tűz, mely emésztette apáinak keblét. Hosszú, nehéz, farasztó út volt, de az élvezett lelki öröm mindig új erőt öntött lankandi akaró ereibe s bár hivatalos dolgai sirú egymásutánban tolták elő az életre kiható fontos dolgok özönet, mégis gondolataiba melyedt lelke gyakran fölriadt, ledobta békőit s nem birta eléggé bámulni a gyönyörű erdélyi bérceket.

A gyűlésen a következő intézkedések történtek: Rendtartomány főnökké P. Kory Ottót választották, ki e tisztelet mint helyettes rendtartomány főnök két éven át viselte, mivel két évvel ezelőtt érdemes elődje a nagynevű P. László Polykár a rend római általános tanácsosai közé választottat. Tartományor: P. Csizsér Elek; tartományi tanácsosok: P. Santha Angelus, Trefán Leonárd, Szélyes Ferenc és György József. Rendtartományi és tartományfőnöki titkár: P. Biró Lőrinc. Zárda főnökök között kevés volt a változás. A kolozsvári ház ősz főnökét, P. Trefán Leonárd új rendtartományi tanácsos váltotta föl, kinek Marosvásárhelyt állását P. Farkas Miklós töltötte be.

Az esztelneki zárda pihenni vágyó főnökét P. Szélyes Ferencet, ki hosszú életén át több zárdat vezetett kiválóan böles tapintattal s emberöltőre kiható üdvös eredménnyel, P. Kassay Kelemen böleséleti lektor, magister váltotta föl. Böles, tapasztalt elődje visszavonult Kolozsvárra, hogy ott esztendőn töltse éveit, pihenje ki fáradaimait. Ugyanazon zárdaiban van a rendtartomány böleséleti kurzusa elhelyezve; van ezidőszent 14 bölesészethallgató. Vajdahunyadon vannak a hittanhallgató növendékek, számszerint 16-on. Tanáraik: P. Rozsnay Barnabás és Bérés Gaudent, kik 1. év július havában tették le Rómában a generalis laktori vizsgát szép eredménnyel; úgyszintén P. Bernardinus Pion, ki már egy évig tanított ezen ifjúság körében. Az újoncok Mikházán vannak, számszerint 9-en.

A rendtartományfőnök Medgyesén (Nagy

tudományá vált, épen oly oknyomozóvá, böleselméleti és művésziessé, mint maga a történelem. Elvégre is a kor változott hangulata és a szükség kényszerítették Toldyt, hogy megvalósítsa ifjúkori álmait s férfi kora oly forrón ápolg gondját. A forradalom bukásával, a vágyak és remények korát — legalább egy időre — az emlékeké váltotta fel, újabb és régibb történetíróink a múlt alaposabb tanulmányozásához fogtak, hogy vigaszt, hitet és reményt merítsenek belőle. Toldyt magával ragadta e hangulat. Meg akarta mutatni a németesítés bajnokainak, hogy nemzeti műveltségünk nem a múlt század végén kezdődik, mert századok előtt voltak jeles költőink és prózairóink, másfelől kiakarta tártani nemzetének régibb irodalmi kincsét, a melyekről már-már megfeledkezni látszott; e mellett mintegy a szükség is kényszerítte, hogy hozzáfogjon nem ok nélkül halogatott munkája megírásához, mert a magyar irodalom története felvételét az iskolai tantárgyak közé s nem volt valamire való könyv, a melyet a tanárok és tanulók kezébe lehetett volna adni.

Célja az volt, hogy a magyar szellem nyilvánulásának teljes körét állítsa az olvasó elé, tehát a nyelv, a műveltség, a művészet és tudomány történetét. Ilven széles alapú tudományos munkához azonban egy emberi élet még akkor sem elég, ha különben az előmunkálatok meg vannak. Annál kevésbbé valószínűbb volna meg e tervét Toldynk. Sőt még magyar irodalmi kézikönyveit is oly széles alapon kezdte,

hogy így folytatva teljes, befejezett egészet nem adhatott volna. Felben maradt tehát az 1851-ben két kötetben megjelent műve: *A magyar nemzeti irodalom története*, melyben az anyag a mohácsi vészig van feldolgozva csupán. Ilyen értelemben nem befejezett mű *A magyar költészet története* (1854) sem, amely tárgyat két kötetben Kisfaludy Sándorrig ölelte fel. Azonban sarkalva a vágytól, hogy már valahára teljes, befejezett egészet is adjon nemzete kezébe, 1864-ben kiadta legértékesebb s legáltalánosabban ismert művét e címen: *A magyar nemzeti irodalom története a legrégibb időkől a jelenkorig rövid előadásban*.

E fő művein kívül rengeteg munkásságot fejtett ki szellemi életünk fejlődésének vizsgálatára terén, melyről csak nagy vonásokban sem lehet szólanunk szűk terünk miatt. Tájékozással csak azt említhetjük meg, hogy Gyulai az ő munkásságát — a főbb irányok szerint — a következő öt csoportba osztotta be: I. Szerkesztett folyóiratok és gyűjtemények. II. Irok kiadása. III. Irodalomtörténeti, esztetikai és életrajzi munkák. IV. Szónoklati művek. V. Vegyes dolgozatok.

Mint hogy legnagyobb hatást és eredményt mint irodalomtörténetíró ért el s mint ilyen ismeretes a nagy közönség előtt, megemlékezésünk befejezéséül, mint illyent akarjuk röviden méltatni.

Az irodalomtörténetírás a nyugati népeknél is egyike a legfiatalabb tudományágaknak

s módszere a franciák hatása alatt csak a XIX. század elején kezd kialakulni. A franciáknál és németeknél legalább megvoltak az előmunkálatok, nálunk azonban, mint már említettük, ezek is teljesen hiányoztak. Annál nagyobb érdeme tehát Toldynknak, hogy ezt a tudományt egyszerre európai színvonalra emeli nálunk is. Mindazáltal az előzmények után lehet-e csodálkozunk, ha vannak fogyatékságai? Lehet-e csodálkozunk, ha inkább az elbeszélő módszert, mint az elemzőt használja? Szabad-e szemére hányunk, hogy hazafias lelkesedése elfogulttá teszi s jelentéktelen írókat kelletlenül többre becsül, s hogy az idegen hatásokat irodalmunkra nem jelöli meg a való mérték szerint, mert felt, hogy ezzel műveltségünk szintjét alább szállítja. Továbbá az ő viszonyai szerint nem találhatjuk-e megmagyarázhatónak, ha dicső kortársait Kisfaludy Károlyt, de különösen Vörösmartyt a magyar irodalom énekének zenitjére helyezte s e nagyok, e dicsők után csak hanyatlást látott költészetünkben, sőt Petőfit és Aranyt is kezdetben epigonoknak tekintette s csak utolsó éveiben adta meg nekik az elismerés nagyobb mértékét, de korántsem a megilletőt. Más korban, más irodalmi és politikai hatások alatt nőtt ő fel. A Kazinczy-fele ideálklasszicizmus volt az ő esztetikai nézeteinek alapja, vegyítve az Auróra kör romantizmusával, mely felfogásától nagyon is elütő, újszerű volt az Arany és Petőfi népiessége, realizmusa.

Mindenesetre legnagyobb hibája volt, hogy

kükküllő m.) lakik. Ha valaki még folyamodni óhajt, kérelmét iskolai, orvosi, erkölcsi bizonyítványával, keresztlevelével és a szülői beleegyezéssel együtt legkésőbb aug. 25-ig küldje Medgyesre a jelzett címre.

— **P. Kory Ottó**, a szentferencendéi erdélyi tartományának újból megválasztott provinciális f. é. aug. 3-án vonult be Medgyesre, jelen székhelyére. Fogadtatására az állomások megjelent Medgyes értelmisége, az egyh. tanács stb. Rátzky Ágoston gondnok üdvözölte keresetlen, de szívből jövő szavakkal. Az érkező hasonlóan szívvelyesen válaszolt. A négyes fogatot, mely a provinciálist vitte, hosszú kocsisor követte a zárda elé, hol P. Sebestyén Guardian tolmácsolta a zárda hívek örömet és szeretetét. A szépen nemzeti trikolorokkal és zöld galyakkal díszített udvarban Medgyes aprósága várta a főatyát. Erle Carola, a derék és kiváló katolikus, városi főmérnök leánya kötött beszédben fejezte ki az apróság abbéli örömet, hogy visszatért a jó atya. Mindkét beszédre meghatóttan válaszolt a provinciális. S most bevonult a hívőereg, apajánagyja, kezét akart csókolni, könnyek csillogtak a jó nénék; férfiak szemében, mint az igazi szeretet legszebb bizonyítékai. Azután betért az ünnepelt a zárda esendes falai közé, hol a pax és charitas gyümölcsei az otthont eddessé és kellemessé teszik.

— **Halálozás.** A szeben-fogarasi esperesi kerület papsága mélyen szomorodott szívvel és a Mindenható szent akaratába való megnyugvással jelenti, hogy Kardai Gárdik Villibáld t. pápai kamarás, erdélyi egyházmegyei áldozópap és a möhrisch-weisskircheni es. és kir. lovassági hapadród-nevelőintézet paptanára életének 47-ik, papi működésének 24-ik évében folyó évi augusztus hó 7-én d. u. 3 óraker szívszélhűdés következtében hirtelen meghalt. Földi maradványai folyó hó 9-én 5 óraker helyezettek a rom. kath. sírkert kápolnájából a családi sírboltba örök nyugalomra. Az engesztelő szent miseáldozatot folyó hó 10-én d. e. 10 óraker mutatták be a belvárosi rom. kath. plebánia templomban az egék Urának. R. i. p.!

a politikai eszmék és küzdelmek hatását az irodalomra nem domborította ki eléggé. Pedig e kapcsolat feltüntetésé nélkül egész korszakok irodalmi produktumait tartalmazhatnának, élettelenekek tekintheti a laikus szem.

Am mindez a fogyatékoság semmit sem von le az ő érdeméből. A későbbi kor irodalomtörténetírói mind az ő vállain emelkedtek s ma sem nélkülözheti senki az ő munkáit, akármilyen részletkérdéssel is foglalkoznak irodalomtörténetünkben. Harminc év telt el halála óta, megszapordtak e tudományág eszközei, óriási adathalmaz gyűlt össze, alaposan kidolgozott monográfiák állanak rendelkezésre minden korból s mégsem akadt mai napig sem ember, aki az ő első ideálját: a magyar szellemi élet minden oldalának megrajzolását megvalósította volna. Hatalmas pályadíj (20000 korona) ösztönzi erre a toll munkáit s mégsem kapja egyhamar kézbe a magyar közönség azt a bizonyos teljes, egyvettű irodalomtörténetet, amelyet Toldy tervezett vala. És ez a tény talán még inkább megvilágítja az ő hatalmas energiáját, el nem hágyadó lelkesedését, óriási munkaerjét. de mindezek felett mélyeséges fajszereteté.

Az igazság és méltányosság diktálja, hogy születése százados évfordulóján a magyar szellem fáradhatatlan buváráról, az egész nemzet országszerte méltó kegyelettel emlékezzék meg.

— r. — r.

— **A Szent Istvánról nevezett ferencendiek** erdélyrészi tartományának névtára most jelent meg, melyből megtudjuk, hogy Erdélyben a rendnek összesen 24, illetőleg 27 háza van, melyekben van 58 áldozópap, 28 laikus testvér, 2 tertiarius, 13 theologus, 12 novicius és 12 böleleleti tanfolyamot hallgató növendék.

— **Széky kongresszus.** E hó 22-én tartja a Székely-Társaságok szövetsége rendes évi közgyűlést Sepsiszentgyörgyön. A részt venni kívánók kedvezményes jegyet kapnak s kívánatra elszállásolják őket. E közgyűléssel kapcsolatban több kirándulás lesz a Szent Anna-tóhoz, Előpatakra, Tusnádra stb. A kik ezen kirándulások részletes programja iránt érdeklődnek, forduljanak Dr. Nagy Sándor sepsiszentgyörgyi orvoshoz, mint a kirándulásokat rendező bizottság elnökehez. A részt venni kívánók jelentkezzenek Deák Lajos kir. tanácsos, szövetségi elnök-nél Maros-Vásárhelyen. Bejelentéskor tisztán olvasható aláírás s a társadalmi állás megjelölése szükséges. Kapcsolatban kisebb kiállítást is rendez a sepsiszentgyörgyi Székely-társaság, melyen a Székelyföld gyári-, kézi és háziiparának termékeit mutatják be. A szövetség vezetősége Maros-Vásárhelyre e hó 21-én reggel 5 óraker indul vonaton. Csatlakozókat szívesen fogadnak.

— **„Szent-László magyar hazai ipar műintézet”** cég alatt Bpsten egy háziáldás és kolportáže üzlet alakult, mely a napokban „Pápok Lapja” cím alatt egy hetilapot is megindított. Úgy tudjuk, hogy ezt a lapot eleinte egészen ingyen fogják szétküldeni a papságnak. Egyelőre csak arra figyelmeztetjük a főt. papságot, hogy nevezett lapnak az irodalomhoz semmi köze sincs s az közönséges rekláméleokra szolgáló vállalat. Sapientia sat.

— **Haladás** címen az udvarhelyvármegyei tanítóegyesület egy időszakos folyóiratot indított Gyerkess Mihály egyesületi főtákar szerkesztésében. A folyóirat főleg a nevezett egyesület érdekeit akarja szolgálni; előkészíti a gyűléseket s beszámol azokról. Az első szám ingyenesen van összeállítva.

— **Az Erdélyi Kárpát-Egyesület** augusztus hó 27-én (vasárnap) d. u. 3 óraker Réven a „Zichy Ödön-eseleppkőbarlang”-nál, ennek felavatásával kapcsolatosan tartja XV-ik közgyűlést a következő tárgysorozattal: 1. Elnöki megnyitó. 2. Választmány évi jelentése. 3. Számvizsgálók jelentése az 1904. évi zárszámadásról. 4. 1906. évi költségvetés megállapítása. 5. Az új választmány és tisztikar megalakulása. 6. Esetleges indítványok, (melyek 8 nappal előbb a választmányhoz beterjesztendők). 7. Elnöki bezáró. A délután 4 óraker kezdődő barlangfelfutási ünnepély sorrendje: 1. Hímsz. 2. A Zichy-uradalom átadja az E. K. E.-nek a barlangot. 3. Az E. K. E. átveszi a barlangot. 4. Avató beszéd. Tartja: Veress István ref. lelkész, az E. K. E. révi osztályának ügyvezető alelnöke. 5. Szózat. 6. Társas vacsora.

A közgyűlésre jelentkezések f. évi augusztus hó 22-éig az E. K. E. irodájához Kolozsvár, vagy Veress István ügyvezető alelnökhöz, Rév. intézendők. A jelentkezés alkalmával közlendő: a) Melyik vonattal érkezik? Kíván-e kedvezményes vasúti jegyet? b) Részt vesz-e a közönségben és a közvacsorán? (Table dote ebéd 2 kor. Vacsora 1 kor. 60 f. A turista vendéglőben.) A közönségben és vacsorán csak azoknak lesz teríték fenntartva, akik eziránti óhajtásukat 22-éig bejelentik.

— **Főpapak statisztikája.** A La Gerarchia Cattolica alapján nem lesz érdektelen a legfontosabb egyházstatisztikai adatokat közölni. — Jelenleg 61 bitoros van (5 püspök-bib., 48 áldozár-bib. és 8 szerep-pap-bib.). Legöregebb Ri-

chard (86 éves), legfiatalabb Merry del Val (40). Köztük két oratorianus, egy-egy ferencendé, kapucinus, bencés, dominikánus, augustinus, karmelita, jezsuita. Nemzetiség szerint 6 francia, 5 spanyol, 4 osztrák, 3 német és egy-egy északamerikai, ausztráliai, portugál, belga, ir és magyar. 1904-ben és 1905. első hónapjában meghaltak: 3 bitoros, 2 pátriárka, 18 érsek, 48 püspök és egy nullius dioeceseos apát. 1098 egyházi cím közül 1013 van betöltve, 74 üres. A latinoknak a bitorossággal együtt 1021 címük van, a keleti ritusoknak 77. A latin címek így oszlanak meg: 8 pátriárka, 21 a szentszékek közvetlenül alárendelt érsek, 161 tartománnyal bíró érsek, 85 közvetlenül a szentszék alá és 651 az érsekek alá rendelt püspök, végül 20 nullius dioeceseos. Mivel azonban egy személy több címet is bír (érsek és bitoros), az 1013 betöltött cím 974 személyre esik. Ezen címekbe azonban ninesen beszámítva a 395 címzetes érsek és püspök és 11 praelatus. akik címmel többé nem bírnak. Mindezeket összeszámítva, tényleg 1378 kardinális és oly praelatus van, a kinek püspöki vagy quasi püspöki jellege van.

— **A mammut város.** Érdekes statisztika jelent meg a napokban arról a rohamos fejlődésről, melyet Chicagó, ez a mammut-város, mint ahogy a benszüllöttek nevezik, az utóbbi időkben elért. A kimutatás szerint Chicagóban minden 8 perc és 27 másodperce egy születés és minden 15 percere egy haláleset, minden öt percere egy halálos szerencsétlenség, minden 26 percere egy késelés, minden három percere egy betörés és minden hat percere egy nyílt utcai támadás esik. A népeség szaporodása oly rohamos, hogy 2 óra alatt három házasságkötés történik. Érdekes pontja még a statisztikának az is, mely kimutatja, hogy minden ötnegyed órában egy épület építést fejezik be és minden 78 percben egy másikat rombolnak le.

— **Rendkívüli érdekes kiállítás** nyílik meg aug. hó 18-án a főváros egyik előkelő klubjában, a gróf Batthyány Tivadar elnöksége alatt működő Józsefvárosi függetlenség kör (VII. ker. József-körút 8. szám) termeiben. Gróf Kreith Béla, a kör tagja átengedte kiállításra immáron világhírűvé vált Szabadságharc és Kossuth-ereklje muzeumának legjobb és legérdekesebb darabjait, melyek a kör összes termeiben jutnak kiállításra. A nagyon diszes kiállítás rendezése már befejeztetett gróf Kreith személyes vezetése alatt s most a tárgysorozat van sajtó alatt. Kiválóan érdekes a kiállítás vértanú szobája, mely nemzetünk kivégezett dicsőinek van szentelve, a kivégezettek képeivel, az összes vértanuk arképeivel, Damjanicsné sajátkézüleg himzett, 13 koponyás zászlójával, stb. A Szent István napra főkirándulók ne mulasszák el megnézni e kiválóan becses kiállítást, melynek ünnepélyes megnyitására több kiváló politikus igérkezett el.

TANÜGY.

Az írás-olvasás tanítása módjának legújabb állása kritikai megvilágításban.

(Folyt. és vége.)

Az „o” hangjának, mimikai jelének és betűjének, — melyek miként az eljárásból világosan láthatjuk egymással mind logikai összefüggésben és a mese eseményével szoros eszmekapcsolatban állanak — ilyenek megismertetése után bármikor is emeljük karjainkat köralakban fejük felé, a gyermekek mindannyiszor biztosan

fogják hangoztatni az „o“-t, mert a mimikai jel emlékeztetükbe fogja hozni a hozzá kötött hangot; és valahányszor az „o“-nak nyomtatott- és a további haladás fokán akár az írott alakját meglátják, akkor is saját maguktól megcsinálva a gesztust azonnal fogják annak a hangját hangoztatni, mert a mimikai jelből leszámaztatott betű alakja eszmétársítás útján rögtön eszükbe juttatja a mimikai jelt, ez pedig a hozzákötött hangot. Ilyen az eljárás valamennyi hangnál és betűnél.

A phonomimikai módszer úgy lényegében, mint tanmenetében eltér az írva-olvasás módszerétől. Ezen eltérés legfőképpen abban nyilvánul, hogy 1-ször a phonomimikánál az olvasás az írás tanításától elkülönítve kezeltek, 2-ször, hogy a phonomimikánál a hang megismertetése nem az analysis segítségével valamely szó és szótagból való leszámaztatással, hanem szintetice hangutánzás alapján történik. Az írva-olvasás barátaí ezen eltéréseknél fogva kifogásolják az újítást és tartják rossznak és a multba való visszatérésnek a phonomimikát. Hogy mennyiben van, vagy nincs igazuk, kitűnik akkor, ha vizsgáljuk az újítás lélektani vonatkozásait és ha párhuzamot vonunk az írva-olvasás és a phonomimika között.

A phonomimika módszere az ő vonzó meseivel a legtermészetesebb alkalmazkodásban áll a gyermeki lélek világával, a gyermeki elme felfogásával és élénk képzelő tehetőségével, azonkívül a hangokhoz kötött mimikai jelek rendkívül támogatják az emlékezetet. A 6 éves kezdő gyermek, — ki épen koránál és természetnél fogva még nincs disponálva a komoly munkára, melyet az írva-olvasás módszerének legnagyobb nehézsége, analitikai eljárás feltételez, — a phonomimika segítségével jatszva jut el a hangok és betűk ismeretének a birtokába. A phonomimika kiváló lélektani alappal bír a hang és betű kölesönös reprodukciójára — a mi az írás és olvasás tanításánál a legfontosabb, — mert a phonomimikai módszernél a hang és betű közötti asszociáció sokkal intenzívebb, mint bármely eddig ismert módszernél s épen ezen asszociáció folytán a gyermek okozati összefüggést lát a hang és betű képzetei között, ami az írva-olvasás módszerénél nincs meg.

De vizsgáljuk az írva-olvasási és a phonomimikai módszer közötti eltéréseket, azután vonjunk párhuzamot a két módszer között s állapítsuk meg vajjon van-e jogosultságunk ama ellenvetéseknek, melyeket az írva-olvasás barátaí felhoznak a phonomimikát visszaesésnek, a multba való visszatérésnek állítván.

Az egyik eltérés az olvasás tanításának az írás tanításától való elkülönítésben jelentkezik. És ez egytuttal azon ellenvetés, mely miatt az ellenzők a phonomimikát a multba való visszatérésnek mondják, azt akarván ezzel állítani, hogy a phonomimika hasonló módszer a silabizáltatás módszeréhez, mely szerint itt is előbb az olvasás és csak ezután tanítatik az írás. Hogy ez milyen téves, rosszakarató állítás azt nem kell mélyebben bizonyítani, mert hiszen a phonomimika az írás tanítását nem odázza el 2—3 évre, csak azon rövid, — körülbelül 8 hétig tartó időfolyamatra, amíg a gyermekek megismerik az összes nyomtatott kisbetűket és megtanulnak azokkal folyékonyan olvasni, amit nem hátránynak, hanem előnynek kell írunk a phonomimika javára, mert hiszen ezen mód csak felenyire terhel meg a gyenge — vagy épen semmi képzetekkel nem bíró kezdő gyermekeket, e mellett csak a hangnak egyféle: nyomtatott jegyét ismertetően meg s így a hang és betű képzeteinek megszerzésénél és az elmében való megszilárdításánál nem hat zavarólag a

hang másik jegyének: az írott betűnek megismertetése és iratása. Azt pedig már a gyakorlat fényesen beigazolta, hogy az írás tanításának ezen rövid időre való felfüggesztése nem jár hátránnyal, vagy nem okoz sem nehézséget, sem elmaradást az írás megtanulásánál.

A másik eltérés a két módszer között abban van, hogy a phonomimika a hangok és betűk megismertetésekor, képzeteinek megadásakor, egészen eltérve az írva-olvasás módszerétől az analysis mellözésével szintetikus módon, rövid mese kíséretében, hangutánzás alapján jár el. Ezt plane főben járó bűnnek tartják a konzervatívok, a mely miatt el kell vetni az egész phonomimikát. De hát itt még inkább tévednek, mint az előbbi ellenvetésnél. Nézzük csak, hogy jár el e tekintetben az írva-olvasás! Az írva-olvasási módszernek praeludiuma a hangoztatási előgyakorlatok, a melyek körülbelül 6 heti időtartamra vannak tervezve. Ezeknek folyamán elemezve kell eljárni, vagyis a mondatokat szóokra, a szókat szótagokra, a szótagokat hangokra kell felbontani. Ezen eljárás elkerülhetlenné teszi, hogy a gyermeket a mondat, szó, szótag és hang fogalmával megismertessük. Hogy a tanítás ezen első fokán, mely észszerűtlen, pedagógiaellenes eljárás ez, annak illusztálására idézem Molnár László „Tanítás tankönyve” című művéből az írva-olvasási előgyakorlatoknál foglalt útmutatást:

„a) Első előgyakorlatnál a már érzékeltetett tárgyakról mondatokat mondatunk a gyermekekkel, kifejtjük azon szabályt, hogy ha mondatunk valamit valamiről, mondat lesz belőle . . . b) Második előgyakorlatnál figyelmeztetjük a gyermekeket, hogy minden mondat annyi szóból áll, a hány abban az értelemmel bíró hangosópórt . . . c) Harmadik előgyakorlatnál figyelmeztetjük a gyermekeket, hogy némely szó kimondásánál többször mozdítjuk meg szánkat, itt a következő szabályt állítandó fel: annyi tagból áll a szó, a hány-szor mozdítjuk szánkat kiejtésénél . . . d) Negyedik előgyakorlatnál ha a hangokat jól megkülönböztetik, kifejtjük ama szabályt: annyi hang van a szótagban, a hány hallható kimondásánál.”

Ebből az idézetből láthatjuk, micsoda lélektani munka az az analysis és micsoda fölennyel áll a phonomimika az írva-olvasás felett a hang létrejötte, megszületése és érzékeltetése tekintetében is.

Most vonjunk párhuzamot a két módszer azon eljárásaiban, melyek a hangról a betűre való átmenetre tehát a betűismertetésre, továbbá a hang és betűképzetek megtartására és felújítására és végül a hangok és betűk összekapcsolására vonatkoznak.

Az írva-olvasási módszernél a hang és betű képzetei között nincsen semmi a gyermek által felfogható okozati összefüggés. Ezen módszer szerint a mikor a hangot megismertetjük, egyszerűen jelezzük, hogy most a hangnak a jegyét, betűjét fogjuk megismertetni, a mi úgy történik, hogy a tanító felírja a táblára a hangnak a betűjét és rámondja, hogy ez az imént megismertetett hangnak a betűje. De ilyen eljárás mellett természetesen a gyermek nem lát semmi okozati összefüggést a hang és a betű között s így a betűnek a képzete nagyon bizonytalan, azt a gyermek hamar elfelejti és csak nagyon hosszasan ideig tartó megszokás után, folytonos gyakorlás alapján lesz úgy, ahogy tisztában a hang és betű képzeteivel. A phonomimika szerint azonban a hang, a mimikai gesztus és a betű között, miként már előbb kifejtettem, szoros logikai összefüggés van, mert

hiszen itt minden betűalak a mimikai gesztusból úgy van leszámaztatva, hogy az a hanghoz hozzákötött mesének egy élőlényét helyettesíti, a mi pompásan összevág a gyermeki lélek élénk képzelőtehetőségével és így ezen eljárás mellett a gyermek a megismertetett betűképzetekkel gyorsan és biztosan tisztában lesznek, valamint a betűképzetek megtartása és reprodukálása is mindig kiválóan biztosítva van.

Az írva-olvasási módszernek igen nagy nehézsége a hangoknak szótagokká és szókká való összerakása, illetve 2 vagy több betűnek szótagban, vagy szóban való megszokás nélküli kimondása. Jól tudjuk mennyi fáradságunkba, türelmünkbe került, mikor az írva-olvasási tanítás kezdő fokán 2 hangnak megszokítás nélküli kimondását gyakoroltattuk. Ezen nagy nehézség legyőzésére az írva-olvasási módszer semmi útmutatást, segítséget nem nyújtott, a minek illusztálására álljon itt egy erre vonatkozó idézet a Gönczy Pál írva-olvasási vezérkönyvéből:

„Találtassa ki a tanító a gyermekekkel, miként kell két betűt egymásután hangoztatni.” Igazán nagyszerű megfejtés! Találtattuk is ezt a rebust hol írva, hol sirva, de csak nem ment az s ez volt a jó olvasási tanításának a holt pontja. Nos az olvasás tanításnak e legnagyobb nehézsége a szintetikus hangoztatás, a phonomimikánál alkalmazott taglejtés és e taglejtéseknek gyors, egymástáni összevonása által meg van fejtve.

Ha már most összefoglaljuk mindazon lélektani és a gyakorlat által is megerősített indító okokat, melyeket ilyen rövid értekezés keretén belül csak főbb vonásaiban volt alkalmam érinteni, tisztán kell, hogy előttünk álljon azon igazság, hogy a phonomimikai eljárás, úgy kiviteleben, mint az elérendő cél tekintetében messze túlszárnyalja az írva-olvasás módszerét. Igazolja ezt azon tény, hogy a phonomimika aránylag rövid idő alatt elveszithetetlen tért hódított, hiszen neves tanügyi férfiak és a tanítóságnak egész serege, kik a phonomimikát gyakorlatilag is tanulmányozták és alkalmazták, elragadtatással tesznek tanubizonyítást mellette. Melegen ajánlom minden kartársamnak, aki eddig nem ismeri a phonomimikai módszert, tegye azt tanulmány tárgyává és e végből olvassa el Tomcsányiné Czukrász Róza, Péter József és Gööz József dr. phonomimikai munkáit, ezekből nemcsak teljes tájékozódást, de a jó ügyhöz méltó érdeklődést és nemes vágyat fog meríteni, gyakorlatilag is megkísérteni e módszert, amit ha valaki egyszer megtett, lelkes hívévé fog válni e legtermészetesebb, kiváló pedagógiai találmánynak, mely a beláthatlan messze jövőnek olvasás-írás tanítási módszere.

Pályázatok.

— A gergyóújfalvi róm. kath. marostizesi elemi iskolánál megüresedett tanítói állásra pályázat hirdetetik.

Javaldalma: 1) Államsegélyből 660 kor. 2) Iskolamagtár alpból 80 kor. 3) Hat (6) hosszú öl fenyő fa (ért.) 60 kor. 4) A törvény által előirt kertilletmény, természetbeni lakás, mely áll: két szoba, konyha, kamarából és egyéb gazdasági épület.

Kötelessége: A marostizesi iskolaköteleseknek I.—VI. osztályig, fiú és leány gyermekeknek, uszgyintén az ismétlő iskolásoknak vezetése.

Pályázati határidő, 1905. augusztus 26.

A pályázati kérvények az alant irt iskolaszéki elnökséghez nyújtandók be.

Gyergyó-Ujfalun, 1905. július 24-én.

Várterész Antal
lelkész, iskola sz. elnök.

— A gyergyóalfalvi (Csikmegye) róm. kath. hitfelekezeti elemi iskolánál megüresedett segédkantortanítói állásra pályázat hirdettetik, 1905. évi szept. hó elsejére.

Ezen állással összekötött jövedelmek a következők: 1) Kézpénz: 400 kor. 2) 75 kalongya rozs, á 4 kor. = 300 kor. 3) 75 kalongya zab, á 2 kor. = 150 kor. 4) pénzber 130 kor. 5) 60 terü bükkfa á 2 kor. = 120 kor. 6) 60 kézi napszám, á 60 fil. = 40 kor. 7) stóla körülbelül 150 kor. 8) alapítványi misék kamataiból 12 kor. 9) törvényszerinti lakás. 10) 2 marha és sertés legeltetési jog = 9 kor. Ezen felsorolt jövedelmekből azonban tartozik a harangzónának évi 200 koronát fizetni.

Köteletségei: Egy osztály önnálló vezetése és kántorral felváltva segédkezés az összes egyházi funkciókban.

Pályázatra személyes megjelenés szeptember elsején délelőtt kívántatik, okiratok azonban néhány nappal előbb beküldendők. Csak oklevelek pályázhatnak, a megválasztott tartozik állomását október elsején elfoglalni.

Gyergyóalfalu, 1905. aug. 7.

Mikes János gróf
plebános.

— A máréfalvi államilag segélyezett róm. kath. segédkantortanítói állásra pályázat hirdettetik augusztus hó 31-ig bezárólag.

Javadalom: 198 kor. 68 fil. segédkantori, 632 kor. tanítói, lakás esetleg lakbér és kertilletmény.

Pályázathoz csatolandók: oklevél (esetleg IV. évi bizonyítvány), szolgálati bizonyítvány, erkölcsi bizonyítvány a lelk. hivatalból, anélkül a kérés tekintetbe nem vétetik.

Javadalmot és köteleességet részletesen feltüntető díjlevél kívánatra megküldetik.

Máréfalva, 1905. aug. 5.

(u. p. Székelyudvarhely.) György Lázár
isk. széki elnök.

Magyar királyi államvasutak üzletvezetősége Kolozsvárt.

Sz. 19634—905—III.

PÁLYÁZAT.

A magyar királyi államvasutak Tövis állomásán berendezett vendéglői üzlet **1906. évi január hó 1-től** számítandó (5) öt évre bérbeadandó lévén, annak bérbeadása iránt ezennel pályázat nyitattik.

Felhívtnak ennelfogva mindazok, kik nevezett állomási vendéglőt bérbe venni óhajtják, hogy a szabályszerűen felbélyegzett és bizonyítványaikkal felszerelt ajánlatukat legkésőbb **1905. évi szeptember hó 5-én** déli 12 óráig külön lepecsételt és „Ajánlat a Tövis állomási vendéglői bérletére” megjelöléssel ellátott borítékban a magyar királyi államvasutak kolozsvári üzletvezetősége általános osztályához (titkárság) czimezve küldjék be.

Ajánlattevő köteles a kolozsvári üzletvezetőség gyűjtőpénztárána **1905. évi szeptember hó 4-ig** bánatpénz fejében 600 koronát kézpénzben, vagy állami letétekre alkalmas értékpapirokban letétbe helyezni, vagy oda posta útján külön borítékban beküldeni.

Az értékpapírok a budapesti vagy bécsi tőzsdén legutóbbi jegyzett, 14 napnál nem régebbi, utolsó és a névértéket meg nem haladó napiárfolyam szerint számíttatnak.

Kézpénzben letett összeg után kamat nem fiztetetik.

Az ajánlatban a letétel megtörténtére hivatkozás teendő, de a letételről nyert elismervény nem melléklendő.

Az üzletvezetőség fentartja magának azon jogot, hogy az ajánlattevők közül, függetlenül a felajánlott összeg magasságától belátásához képest szabadon választhasson.

A fenti feltételektől eltérő, vagy a kitűzött határidőn túl beérkező ajánlatok, továbbá oly ajánlatok, melyek táviratilag tétettek, s végre olyanok, melyekre az előirt bánatpénz le nem tétetett, figyelembe vétetni nem fognak.

Ezen vendéglőre vonatkozó részletes feltételek a magyar kir. államvasutak kolozsvári üzletvezetősége III. osztályában tudhatók meg (E. M. K. E. palota II-ik emelet 33. ajtó), a melyekre nézve e helyen is megjegyztetik, hogy a III. osztályú ét- és váróteremnek fűtésére és világítására szükséges anyag fele részben bérllőnek díjtalanul lesz kiszolgáltatva.

Végül megjegyztetik, hogy a vendéglőhöz az üzleti helyiségeken kívül a bérllő céljaira szolgáló három szoba és konyhából álló magán lakás is adatik.

Kelt Kolozsvárt, 1905. augusztus hó 5-én.

(Utányomást nem díjazunk.)

Az üzletvezetőség.

Adonis Crème

eltávolít vesztély nélkül egy pár nap alatt még a legmakacsabb szeplőt is. Legegyyszerűbb használat, biztos eredmény. Egy tubus 3 korona. Valódi csak zöld tubusban.

Schwaben Apotheke Frankfurt a. Main 76.

Nyavalyatörés!

Ki nyavalyatörés, göres és más ideges állapotban szenved, kérjen iratot, ingyen és bérmentve kapható a szabad. Hattyú gyógyszerár által Majna Frankfurt.

TARTOS SZAGTALAN
Csakis Christoph-felakot kérjünk!

AZONNAL SZARAD
A szoba azonnal használható

VALÓDI
Christoph-Lak
A LEGJOBB MAZALÓ ANYAG A PADLÓKRA

Lehetővé teszi, hogy a szobák mázolás alatt is használtassanak, mivel a kellemetlen szag és lassú, ragadós száradás, mely olajfestékek és az olajlakkok sajátja — elkerültek. E mellett használata olyan egyszerű, hogy kiki maga végezheti a mázolást. A palló nedves tárgyval feltörölhető, anélkül, hogy elvesztené fényét. Meg kell különböztetni

színezett szobapalló fénymázt,

sárgásbarnát és mahagonibarnát, mely akárcsak az olajfesték fűdi be a pallót s egyúttal fényt is ad. Ezért egyaránt alkalmazhat régi és új pallóra. Teljesen befűd minden foltot, korábbi mázolást. stb. van azután

tiszta fénymáz (színezetlen)

új pallóra és parkettra: mely csupán fényt ad. Különösen parkettra és olajfestékek már bemázolt egész új pallóra való. Csak fényt ad, ennelfogva nem fűdi el a famustrát.

Postacsomag, körülbelül 35 négyzetméter 2 közép nagyságú szobára való) 5 frt. 90 kr. vagy 9½ márká.

A közvetlen megrendelések minden városban, ahol raktáron vannak ide küldendők. — Minta mázolások és prospektusok ingyen és bérmentve küldetnek. A bevásárlásnál tessék jól vigyázni a cégre s a gyári jegyre, mivel ezt a **több mint 35 éve létező gyártmányt sok felé utánozzák** és hamisítják, rossz és gyakran a célnak meg nem felelő minőségben hozzák forgalomba.

Cristoph Ferenc

a valódiszobapadló fénylakk feltalálója

és egyedüli gyártója

FÖRÁKTÁR:

DAHINTEN VIKTOR

vaskereskedésében GYULAFEHÉRVÁRT.

Magyar királyi államvasutak üzletvezetősége Kolozsvárt.

Sz. 19635—905. III.

PÁLYÁZAT.

A magyar királyi államvasutak Kolozsvár állomásán berendezett vendéglői üzlet **1906. január hó 1-től** számítando (5) öt évre bérbeadandó lévén, annak bérbeadása iránt ezennel pályázat nyitattik:

Felhivatnak ennelfogva mindazok, kik nevezett állomási vendéglőt bérbevenni óhajtják, hogy a szabályszerűen felbélyegzett és bizonyítványokkal felszerelt ajánlatukat legkésőbb **1905. évi szeptember hó 5-ikén déli 12 óráig** külön lepecsételt és „Ajánlat a Kolozsvár állomási vendéglő bérletére” megjegyzéssel ellátott borítékban a magyar királyi államvasutak kolozsvári üzletvezetősége általános osztályához (titkárság) címezve küldjék be.

Ajánlattevő köteles a kolozsvári üzletvezetőség gyűjtőpénztáránál **1905. évi szeptember 4-ig** bánatpénz fejében 600 koronát készpénzben, vagy állami letétekre alkalmas értékpapirokban letétbe helyezni, vagy oda posta útján külön borítékban beküldeni.

Az értékpapírok a budapesti vagy bécsi tőzsdén legutóbb jegyzett, 14 napnál nem régiebb, utolsó és a névértéket meg nem haladó napi árfolyam szerint számíttatnak.

Készpénzben letett összeg után kamat nem fizetettik.

Az ajánlatban a letétel megtörténtére hivatkozás teendő, de a letétről nyert elismervény nem melléklendő.

Az üzletvezetőség fenntartja magának azon jogot, hogy az ajánlattevők közül, függetlenül a felajánlott összeg magasságától belátásához képest szabadon választhasson.

A fenti feltételektől eltérő, vagy a kitűzött határidőn túl beérkező ajánlatok, továbbá oly ajánlatok, melyek táviratilag tettek, s végre olyanok, melyekre az előírt bánatpénz le nem tételt, figyelembe vétetni nem fognak.

Ezen vendéglőre vonatkozó részletes feltételek a magyar kir. államvasutak kolozsvári üzletvezetősége III. osztályában tudhatók meg (E. M. K. E. palota II-ik emelet 33. ajtó), a melyekre nézve is megjegyeztetik, hogy a III. osztályu ét- és egyuttal váróteremre fűtésére és világítására szükséges anyag fele részé bérletnek díjtalanul lesz kiszolgáltatva, illetve ezen helyiség légszuszívítási költségének felét bérbeadó viseli.

Végül megjegyeztetik, hogy a vendéglőhöz az üzlethelyiségeken kívül a bérlő céljaira szolgáló 1 elő- és 4 lakó szobából, valamint 1 pinczér- és 1 cselédszobából álló magánlakás is adatik.

Kelt Kolozsvárt, 1905. augusztus hóban.

(Utánnomást nem díjjazunk.)

Az üzletvezetőség.

Egészen ingyen

zománcozott edényt nem kapnak sehol, de **6 főzőlábast** és **6 főzőfazékot** különféle nagyságban **12 darabot** 1 frt. 75 kr.-ért én szállíthatok. Ingyen esomagolás utánvéttel mellet.

A többi tárgyak feltűnő olcsó árban.

— Árjegyzéket ingyen küldök. —

Kohn, gyáriraktáros, Budapest.
VI. ker., Csengeri-utca 51.

A Dr. SCHMIDT fő-torz és tisztí-orvos-féle

FÜLOLAJ

gyógyít időszakos süketseget, fülfájást, fül- és nagyothallást, még idült esetekben is. Egyedül kapható üvege 2 frt a Dr. ROTCSHNEK EMIL gyógyszerterében. DEBRECZEN.

Liniment. Capsici comp.

Richter-féle Horgony-Pain-Expeller.

Ezen elismert kitanús és fájdalomcsillapító beőrzésesűl használt házi-szer be-szárlásánál, — a mely minden gyógyszerterében kapható, — mindig figyelemmel legyünk a „Horgony” védjegyre.

Hirdetések jutányos árban felvétetnek e lap kiadóhivatalában.

Magyar királyi államvasutak üzletvezetősége Kolozsvárt.

Sz. 19633—905—III.

PÁLYÁZAT.

A magyar királyi államvasutak Székely-Kocsárd állomásán berendezett vendéglői üzlet **1906. évi január hó 1-től** számítando (5) öt évre bérbeadandó lévén, annak bérbeadása iránt ezennel pályázat nyitattik.

Felhivatnak ennelfogva mindazok, kik nevezett állomási vendéglőt bérbe venni óhajtják, hogy szabályszerűen felbélyegzett és bizonyítványokkal felszerelt ajánlatukat legkésőbb **1905. évi szeptember hó 5-én déli 12 óráig** külön lepecsételt és „Ajánlat a Székely-Kocsárd állomási vendéglő bérletére” megjegyzéssel ellátott borítékban a magyar királyi államvasutak kolozsvári üzletvezetősége általános osztályához (titkárság) címezve küldjék be.

Ajánlattevő köteles a kolozsvári üzletvezetőség gyűjtőpénztáránál **1905. évi szeptember hó 4-éig** bánatpénz fejében 400 koronát készpénzben, vagy állami letétekre alkalmas értékpapirokban letétbe helyezni, vagy oda posta útján külön borítékban beküldeni.

Az értékpapírok a budapesti vagy bécsi tőzsdén legutóbb jegyzett 14 napnál nem régiebb, utolsó és a névértéket meg nem haladó napi árfolyam szerint számíttatnak.

Készpénzben letett összeg után kamat nem fizetettik.

Az ajánlatban a letétel megtörténtére hivatkozás teendő, de a letétről nyert elismervény nem melléklendő.

Az üzletvezetőség fenntartja magának azon jogot, hogy az ajánlattevők közül, függetlenül a felajánlott összeg magasságától belátásához képest szabadon választhasson.

A fenti feltételektől eltérő, vagy a kitűzött határidőn túl beérkező ajánlatok, továbbá oly ajánlatok, melyek táviratilag tettek, s végre olyanok, melyekre az előírt bánatpénz le nem tételt, figyelembe vétetni nem fognak.

Ezen vendéglőre vonatkozó részletes feltételek a magyar királyi államvasutak kolozsvári üzletvezetősége III. osztályában tudhatók meg, (E. M. K. E. palota II-ik emelet 33. ajtó), a melyekre nézve is helyen is megjegyeztetik, hogy a III. osztályu ét- és egyuttal váróteremre fűtésére és világítására szükséges anyag fele részben díjtalanul lesz kiszolgáltatva.

Végül megjegyeztetik, hogy a vendéglőhöz az üzleti helyiségeken kívül a bérlő céljaira szolgáló három szobából álló magán lakás is adatik.

Kelt Kolozsvárt, 1905. augusztus hó 5-én.

(Utánnomást nem díjjazunk.)

Az üzletvezetőség.